

ઈ-મેઈલ અને ઈ-મેસેજિસ

રૂપરેખા

- 9.0 ઉદ્દેશો
- 9.1 પ્રસ્તાવના
- 9.2 ઈ-મેઈલ
 - 9.2.1 ઈ-મેઈલની વ્યાખ્યા
 - 9.2.2 ઈ-મેઈલની જરૂરિયાત
 - 9.2.3 ઈ-મેઈલના ફાયદા અને ગેરફાયદા
 - 9.2.4 ઈ-મેઈલ સરનામું (એડ્રેસ)
- 9.3 ઈ-મેઈલ સર્વિસ પ્રોવાઈડર
 - 9.3.1 વેબ આધારિત મુક્ત ઈ-મેઈલ સર્વિસ (Free Web-based E-mail Services)
 - 9.3.2 વેબ આધારિત કિંમત ઈ-મેઈલ સર્વિસ (Priced Web-based E-mail Services)
 - 9.3.3 ખાનગી ઈ-મેઈલ સેવાઓ (Private E-mail Services)
- 9.4 ઈ-મેઈલ એકાઉન્ટના પ્રકાર
 - 9.4.1 POP – IMAP Account
 - 9.4.2 ઈ-મેઈલ ફોરવર્ડર
 - 9.4.3 મેઈલની યાદી (મેઈલીંગ લીસ્ટ)
 - 9.4.4 જાતે જવાબ આપનાર (Auto Responded)
 - 9.4.5 ઈ-મેઈલ ન પહોંચવો (E-mail Bouncer)
 - 9.4.6 ઈ-મેઈલ બ્લેક હોલ
- 9.5 ઈ-મેઈલનું માળખું
 - 9.5.1 હેડર (Header)
 - 9.5.2 બોડી (Body)
- 9.6 સંદેશાઓ (Messaging)
 - 9.6.1 ત્વરિત સંદેશાવ્યવહાર (E-Messaging)
 - 9.6.2 એકીકૃત સંદેશાવ્યવહાર (UniFied Messaging)
- 9.7 સંદેશા સાથેની સમસ્યાઓ
 - 9.7.1 સ્પામ (Spamming)
 - 9.7.2 ગોપનીયતા (Privacy)
 - 9.7.3 સુરક્ષા (Security)

- 9.8 મોબાઈલ આધારિત મેસેજ સર્વિસ
 - 9.9 ગ્રંથાલય અને માહિતી વિજ્ઞાનમાં E-mail / IM નો ઉપયોગ
 - 9.10 સારાંશ
 - 9.11 તમારી પ્રગતિ ચકાસોના ઉત્તર
 - 9.12 ચાવીરૂપ શબ્દો
 - 9.13 સંદર્ભ અને વિશેષ વાંચન
-

9.0 ઉદ્દેશો (Objectives)

- આ એકમનો અભ્યાસ કર્યા બાદ તમે નીચેની માહિતીથી જાણકાર થશો.
- ઈ-મેઈલ અને ઈ-મેઈલ સર્વિસ પ્રોવાઈડર વિશેની વિસ્તૃત માહિતી મેળવી શકશો.
 - અલગ-અલગ પ્રોટોકોલ અને ઈ-મેઈલ સર્વિસની જાણકારી પ્રાપ્ત થશે.
 - મેઈલમાં વેબ 2.0 ટુલ્સની માહિતી જાણવા મળશે.
-

9.1 પ્રસ્તાવના (Introduction)

ઈલેક્ટ્રોનિક મેઈલ એ સૌથી વધારે નેટવર્ક પ્રત્યાયન ટેકનોલોજીના ઉપયોગમાં લેવાતું સાધન છે. જેને ઈ-મેઈલ દ્વારા ઓળખવામાં આવે છે. જે આજના યુગમાં સૌથી વધારે પ્રત્યાયન માટે ઉપયોગમાં લેવામાં આવે છે. જેનો ઉપયોગ સરળ છે, ઓછી કિંમત અને ડિજિટલ ફોરમેટમાં માહિતીને એક વ્યક્તિથી બીજી વ્યક્તિ સુધી ઝડપથી પહોંચાડવાનું કાર્ય કરે છે. ઈ-મેઈલ દ્વારા કોઈ પણ પ્રકારની કમ્પ્યુટર ફાઈલ, ઈમેજ, રેકોર્ડિંગ, પ્રોગ્રામ, મુવી અને પ્રોટેક્ટ ફાઈલને એનકોર્ડિંગ સિસ્ટમથી મોકલી શકાય છે.

ઈ-મેઈલના ઇતિહાસ તરફ દૃષ્ટિ કરીએ તો ઈ-મેઈલનો આવિર્ભાવ 1960નાં દાયકામાં થયેલો. વિશ્વનો પ્રથમ ઈ-મેઈલ મોકલવાનું શ્રેય અમેરિકન કોમ્પ્યુટર પ્રોગ્રામર રેચમંડ ટેમ્લીન્સનને જાય છે. તેમણે ARPANET નાં માધ્યમથી 1971 માં પ્રથમ ઈ-મેઈલ મોકલેલો.

કોમ્પ્યુટરનાં માધ્યમ દ્વારા સંદેશાઓની આપ-લે SMTP પ્રોટોકોલ દ્વારા કરવામાં આવતી. ARPANET દ્વારા કેટલીક સરકારી એજન્સીઓને જોડવામાં આવી. ત્યારબાદ ARPANET ને DCA (Defence Communication Agency) ના તાબા હેઠળ લાવવામાં આવ્યું. તે સમયે આ સુવિધા ફક્ત મીલીટરી અને સંરક્ષણ વિભાગ પૂરતી મર્યાદિત હતી. 1980 નાં દાયકામાં ARPANET ને સંશોધકો માટે અને સામાન્ય લોકો માટે ખુલ્લું મૂકાયું.

ઈમેલની શરૂઆત 1965 માં કમ્પ્યુટરમાં પ્રત્યાયન માટે સમયની વહેંચણી તરીકે થઈ હતી. જેમાં ARPANET નો અગત્યનો ફાળો રહ્યો હતો. આજની ઈન્ટરનેટ આધારિત ઈ-મેઈલ સર્વિસ (સેવા)ની શરૂઆત ARPANET દ્વારા કરવામાં આવી હતી.

9.2 ઈ-મેઈલ (E-Mail)

નેટવર્કમાં સંદેશો મોકલવા માટેની પ્રખ્યાત અને ઝડપી પદ્ધતિ એટલે ઈ-મેઈલ. wwwમાં ઘણા બધા સર્વિસ પ્રોવાઈડર છે જે ઈ-મેઈલ સેવા મફતમાં પૂરી પાડે છે. જ્યાં બીજી તરફ જોઈએ તો સંસ્થા દ્વારા પણ પોતાના કર્મચારીઓ અને ગ્રાહકો માટે પોતાની ઈ-મેઈલ સર્વિસ શરૂ કરવામાં આવે છે. ઘણી બધી સંસ્થાઓ માત્ર આંતરિક અને બાહ્ય વ્યવહાર માટે ઈ-મેઈલ સેવા દ્વારા પ્રત્યાયન કરતા હોય છે.

9.2.1 ઈ-મેઈલની વ્યાખ્યા :

સાદા અને સરળ શબ્દોમાં કહીએ તો ઈ-મેઈલ એટલે ઈલેક્ટ્રોનિક મેઈલ. પરંપરાગત પત્રવ્યવહાર જે કાગળનાં માધ્યમથી થતો તેનું આધુનિક સ્વરૂપ એટલે ઈ-મેઈલ.

ઈલેક્ટ્રોનિક મેઈલ અથવા ઈ-મેઈલ શબ્દોને આધારિત સંદેશાને નેટવર્ક ઉપર મોકલવાનું કાર્ય કરે છે. ઈન્ટરનેટ ઉપર પ્રત્યાયન કરવા માટે અથવા તો માહિતી પહોંચાડવા ઈ-મેઈલ સૌથી વધારે ઉપયોગમાં લેવામાં આવે છે, જે બીજા ટુલ્સ કરતા વધારે સરળ અને સસ્તું છે.

● વિશેષતાઓ :

- પરંપરાગત પત્રવ્યવહાર કરતા ખૂબ જ ઝડપી અને સુરક્ષિત છે.
- જેમાં કોઈપણ પ્રકારના સુધારા તેમ જ મહેનત ઓછી થાય છે અને ઝડપથી પ્રત્યાયન થઈ શકે છે.
- એકવાર હાર્ડવેર, સોફ્ટવેર અને ઈન્ટરનેટ જોડાણ મળી જાય ત્યારબાદ ઈ-મેઈલ ખર્ચ વગર ઈન્ટરનેટનો ઉપયોગ કરીને મોકલી શકાય છે.
- ટેલિફોનની જેમ ઈ-મેઈલમાં બંને વ્યક્તિએ એકસાથે ધ્યાન રાખવાની જરૂર પડતી નથી.

9.2.2 ઈ-મેઈલની જરૂરિયાત :

જે સંસ્થા કે વ્યક્તિ સતત ઈન્ટરનેટ અને ઓનલાઈન કાર્ય સાથે જોડાયેલા રહે છે, તેઓ ઈ-મેઈલનો ઉપયોગ વધારે કરે છે. ઈ-મેઈલનો ઉપયોગ વ્યક્તિ-વ્યક્તિ પ્રત્યે અલગ હોય છે. પરંતુ સામાન્ય જરૂરિયાત નીચે મુજબ છે.

- જો ઈ-મેઈલ એડ્રેસ સાચું હોય તો ઈ-મેઈલ દ્વારા સંદેશાની ઝડપી માહિતી મોકલી શકાય છે.
- ઈ-મેઈલ પ્રત્યાયનમાં બીજા ટુલ્સ કરતા ખૂબ જ સુરક્ષિત અને ઓછું ખર્ચાળ છે.
- ભવિષ્યમાં કોઈપણ માહિતી જૂના સ્ટોરેજમાંથી મેળવી શકાય છે.
- ઈ-મેઈલમાં સંદેશો મેળવનાર વ્યક્તિને મોકલતા પહેલા દરેક પ્રકારના સુધારા શક્ય છે.
- એક જ સમયે, એક જ માહિતી અલગ-અલગ વ્યક્તિને ઝડપથી મોકલી શકાય છે, જેમ કે પરિપત્ર, એજેન્ડા, શિક્ષણને લગતા પત્રો વગેરે.

9.2.3 ઈ-મેઈલના ફાયદા અને ગેરફાયદા :

- ખૂબ ઝડપથી ગણતરીની સેકન્ડોમાં સંદેશાઓની આપ-લે કરી શકાય છે.
- મલ્ટી-મીડિયા કન્ટેન્ટ જેવા કે ગ્રાફિક્સ, ઈમેજ્સ, વોઈસ એન્ડ વિડિયો કન્ટેન્ટની આપ-લે થઈ શકાય છે.
- વિશ્વનાં કોઈપણ ભાગમાં 24 x 7 અને 365 દિવસ, સંદેશાઓ મોકલી કે પ્રાપ્ત કરી શકાય છે.
- એકી સાથે અનેક લોકોને સંદેશાઓ મોકલી શકાય છે.
- સંદેશા વ્યવહારનું ઝડપી અને સુરક્ષિત માધ્યમ છે.
- પરંપરાગત ટપાલ વ્યવહારની તુલનામાં સસ્તું છે.
- ઉપરોક્ત ફાયદાઓની સાથે કેટલાક ગેરફાયદાઓ પણ છે.
- સંદેશાઓ મોકલવા કે પ્રાપ્ત કરવા માટે ઈન્ટરનેટની ઉપલબ્ધિ અનિવાર્ય છે.
- પછાત વિસ્તારો કે જ્યાં વીજળી કે ઈન્ટરનેટ ઉપલબ્ધ નથી ત્યાં સંદેશાઓ મોકલી કે પ્રાપ્ત કરી શકાતા નથી.

- ઈ-મેઈલનાં માધ્યમ દ્વારા આજકાલ ફોડ કે છેતરપીંડી કરવામાં આવે છે.
- કોઈપણ વ્યક્તિ કે સંસ્થાના નામે બોગસ ઈ-મેઈલ એકાઉન્ટ સરળતાથી ખોલી શકાય છે, જેનો દૂરઉપયોગ થાય છે.
- બિનજરૂરી વિવિધ પ્રકારની જાહેરાતોથી ઈનબોક્સ ભરાયેલું રહે છે, ક્યારેક અગત્યનાં ઈ-મેઈલ ચેક કરવાના રહી જાય છે.

9.2.4 ઈ-મેઈલ સરનામું (એડ્રેસ) :

ઈ-મેઈલ સરનામું એ અપૂર્વ અને અનુપમ સરનામું છે, જે ઈ-મેઈલ મોકલવા અને મેળવવા માટેનું સ્થળ દર્શાવે છે. ઈ-મેઈલ સરનામામાં યુઝરનું નામ, ત્યારબાદ @ ની સંજ્ઞા આવે અને પછી ડોમેનનું નામ જોડવામાં આવે છે.

દા.ત., username@domainname.

ઈ-મેઈલ સરનામાની શરૂઆત યુઝર્સ નામથી થાય છે, જે મેળવનાર વ્યક્તિના મેઈલ-બોક્ષમાં જોવા મળે છે. ત્યારબાદ [@] ની નિશાની કરવામાં આવે છે અને હોસ્ટનું નામ મૂકવામાં આવે છે જેને આપણે ડોમેન નામથી ઓળખીએ છીએ. સામાન્ય રીતે ડોમેન નેમમાં ત્રણ ભાગ હોય છે, બે ભાગને અલગ કરવા ડોટ (.) નો ઉપયોગ થાય છે. દા.ત., yahoo.co.in ડાબી બાજુથી વાંચીએ તો પહેલો ભાગ yahoo જે ડોમેનનું નામ દર્શાવે છે, બીજી મશીનનું નામ અને મેઈલ સર્વર અથવા કમ્પ્યુટર જે મેળવનાર વ્યક્તિના મેઈલ-બોક્ષમાં જોવા મળે છે. પહેલા ભાગને બાદ કરતાં જે ભાગ મેઈલ સરનામામાં જોવા મળે તેને ટોપ લેવલ ડોમેન (TLD) કહેવામાં આવે છે. TLD માં પણ બે ભાગ હોય છે, જેમાં પ્રથમ સંસ્થા દર્શાવે છે, જ્યારે બીજો ભાગ દેશનો કોડ દર્શાવે છે.

આપણા ઉદાહરણ પ્રમાણે જોઈએ તો,

abc@yahoo.co.in

જેમાં abc = username, yahoo = domain name, co = TLD (જે Commercial સંસ્થા દર્શાવે છે) જ્યારે in એ દર્શાવે છે કે yahoo ભારતમાં રજિસ્ટર કરવામાં આવ્યું છે.

9.3 ઈ-મેઈલ સર્વિસ પ્રોવાઈડર (E-Mail Services Provider)

વિશ્વમાં સર્વપ્રથમ કોમર્શિયલ ઈ-મેઈલ સર્વિસ AOL (અમેરિકા ઓનલાઈન) દ્વારા 1993માં રજૂ કરવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ 1995 LYCOS, 1996 માં હોટમેઈલ અને 1997 માં યાહુ દ્વારા ઈ-મેઈલ સુવિધા ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવી. હાલ ગુગલ કે જે લીડીંગ ઈ-મેઈલ સર્વિસ પ્રોવાઈડર છે તેની શરૂઆત 2004 માં થઈ હતી.

મોટાભાગના ઈ-મેઈલ સર્વિસ પ્રોવાઈડર 2 GB થી લઈને 15 GB સુધીની ફ્રી સ્પેસ પૂરી પાડે છે. ઈ-મેઈલ દ્વારા ડેટા અને ફાઈલ એટેચ કરવાની ક્ષમતા પણ અલગ અલગ હોય છે. જેમ કે, ગુગલ મેઈલ દ્વારા વધુમાં વધુ 25 MB સુધીની ફાઈલ એટેચ કરી શકાય છે. તેનાથી વધારે સાઈઝની ફાઈલ મોકલવા માટે ગુગલ ડ્રાઈવ અથવા તો અન્ય ક્લાઉડ બેઝડ સર્વિસનો ઉપયોગ કરવો પડે છે.

ઈ-મેઈલ સર્વિસના પ્રકાર : ઈ-મેઈલ સર્વિસ પ્રોવાઈડરની શરૂઆતે અધીન સેવાઓ પૂરી પાડવામાં આવે છે.

9.3.1 વેબ આધારિત મુક્ત ઈ-મેઈલ સર્વિસ (Free Web-based E-mail Services) :

વેબ આધારિત ઈ-મેઈલ સર્વિસ આપવા માટે વેબ બ્રાઉઝર (જેવા કે ઈન્ટરનેટ એક્સપ્લોરર, ફાયર ફોક્સ)નો ઉપયોગ કરીને ઈ-મેઈલ એકાઉન્ટ જોઈ શકાય છે. મેઈલ એક્સેસ માટે સામાન્ય

રીતે HTTP પ્રોટોકોલનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. આ પ્રકારની સેવાઓ જાહેરાતના નાણાકીય નફામાંથી આપવામાં આવે છે. જાહેરાત કરનાર વ્યક્તિ, સર્વિસ પ્રોવાઈડરને અકાઉન્ટ ધારકના ઈ-મેઈલમાં જાહેરાત કરવા માટેની રકમ ચૂકવતા હોય છે.

ઉપભોક્તા દ્વારા ઈ-મેઈલમાં સાઈન કરતા પહેલા સર્વિસ પ્રોવાઈડર તેમને શરતો અપનાવવાના દસ્તાવેજો આપે છે. આ સેવામાં Spam Filtration & Virus Scanning ની જોગવાઈ રાખવામાં આવે છે.

9.3.2 વેબ આધારિત કિંમત ઈ-મેઈલ સર્વિસ (Priced Web-based E-mail Services) :

ઘણા બધા સર્વિસ પ્રોવાઈડર કિંમતને ધ્યાનમાં રાખીને વેબ આધારિત મેઈલ સર્વિસ આપતા હોય છે. જેમાંથી મુક્ત વેબ આધારિત સેવા આપનાર (પ્રદાતા) ચૂકવણીને ધ્યાનમાં રાખીને પ્રિમિયમ અકાઉન્ટની સેવા પ્રદાન કરે છે. આવી સેવાનો ઉપયોગ કરવાથી કોઈ પણ પ્રત્યાયન વ્યવહારમાં ખાતરી થઈ જાય છે, પોતાનું ઈ-મેઈલ સરનામું મળે છે. સંગ્રહની જગ્યા અને Spam Filtration ની સેવા મળે છે. ધંધાકીય સંદેશા મોકલવા માટે કિંમત ઈ-મેઈલ સેવાનો ઉપયોગ થાય છે.

9.3.3 ખાનગી ઈ-મેઈલ સેવાઓ (Private E-mail Services) :

સંસ્થાઓ અને વિવિધ ઈન્સ્ટિટ્યૂટ દ્વારા પોતાના મેઈલ સર્વર તૈયાર કરવામાં આવે છે. તેમ જ સંસ્થાના સભ્યોને મફતમાં મેઈલ અકાઉન્ટ તૈયાર કરી આપવામાં આવે છે. પરંતુ આવા અકાઉન્ટ જે-તે વ્યક્તિ સંસ્થાનો સભ્ય હોય ત્યાં સુધી જ વાપરી શકે છે.

દા.ત., blis@baou.edu.in, mlis@baou.edu.in

9.4 ઈ-મેઈલ એકાઉન્ટના પ્રકાર (Types of E-Mail Account)

ઈ-મેઈલના ઉપયોગને ધ્યાનમાં રાખતા ઈ-મેઈલ એકાઉન્ટના બે પ્રકાર છે.

9.4.1 POP – IMAP Account :

- **POP Account** : POP એકાઉન્ટ પોસ્ટ ઓફિસ પ્રોટોકોલ્સ પર આધારિત છે. જે ઓફલાઈન ઈ-મેઈલ સંચાલનમાં મદદરૂપ બને છે. POP એકાઉન્ટમાં જ્યારે યુઝર્સ મેઈલ ક્લાઈન્ટની મદદથી મેઈલ સર્વર સાથે જોડાય ત્યારે ક્લાઈન્ટ સંદેશા પુનઃ પ્રાપ્ત કરી સ્થાનિક જગ્યામાં ન વંચાયેલા સંદેશામાં સંગ્રહ કરે છે. એવી જ રીતે ડાઉનલોડ થયેલા સંદેશા, સર્વરમાંથી ડિલિટ થતાં જાય છે અને કનેક્શન બંધ થઈ જાય છે. ઘણા IPS (Internet Services Provider) POP મેઈલ આપે છે.
- **IMAP Account** : IMAP એકાઉન્ટ ઈન્ટરનેટ મેસેજ એક્સેસ પ્રોટોકોલ પર આધારિત છે. જેમાં યુઝર્સ સંદેશા સાથે ઓનલાઈન અને ઓફલાઈન બંનેમાં કાર્ય કરી શકે છે. આવા ઈ-મેઈલ એકાઉન્ટમાં ક્લાઈન્ટ સર્વર ઉપરથી સંદેશા સ્થાનિક જગ્યાએ સંગ્રહ કરી રાખી શકે છે. પરંતુ જ્યાં સુધી યુઝર્સ સંદેશા ડિલિટ ન કરે ત્યાં સુધી સંદેશા સર્વર ઉપર જ રહે છે.

9.4.2 ઈ-મેઈલ ફોર્વર્ડર :

આ પ્રકારના ઈ-મેઈલ એકાઉન્ટ, કોઈ પણ આવનાર ઈ-મેઈલને બીજા મેઈલ એડ્રેસ ઉપર મોકલવાનું કાર્ય કરે છે. સામાન્ય રીતે દરેક સર્વિસ પ્રોવાઈડર આવી સેવા આપતા હોય છે.

9.4.3 મેઈલની યાદી (મેઈલીંગ લીસ્ટ) :

મેઈલની યાદીમાં સબસ્ક્રાઈબર અને સભ્યોના ઈ-મેઈલ એડ્રેસ સમાવવામાં આવે છે. જે કોઈ ઈ-મેઈલ, ઈ-મેઈલ યાદીને મોકલવામાં આવે તે ઈ-મેઈલ દરેક સભ્યોને જાતે જ મળી રહે છે.

9.4.4 જાતે જવાબ આપનાર (Auto Responded) :

ઈ-મેઈલ એકાઉન્ટમાં જ આપણે તૈયાર કરેલ જવાબ ગોઠવી શકીએ છીએ, જે કોઈ પણ ઈ-મેઈલ મોકલનારને ઓટો સિસ્ટમ સેટથી મળી રહે છે. દા.ત., ઈ-મેઈલ મળી ગયો છે, આભાર વગેરે.

9.4.5 ઈ-મેઈલ ન પહોંચવો (E-mail Bouncer) :

ઈ-મેઈલ બાઉન્સથી ખોટા સંદેશા અટકાવી શકાય છે, તેમ જ એકાઉન્ટ બંધ થઈ શકે છે અને ઈ-મેઈલ યાદીમાંથી આવા એકાઉન્ટ બાકાત કરી શકાય છે.

9.4.6 ઈ-મેઈલ બ્લેક હોલ :

ઈ-મેઈલ એકાઉન્ટમાં આવતા સ્પામ ઈ-મેઈલને રોકવા માટે અમુક ઈ-મેઈલ એડ્રેસ માટે ઈ-મેઈલ બ્લેકહોલ બનાવી શકાય છે. જેથી તેવા ઈ-મેઈલ એડ્રેસ પરથી આવતા ઈ-મેઈલ રદ કરી શકાય.

તમારી પ્રગતિ ચકાસો

નોંધ : i. નીચે આપેલ જગ્યામાં તમારો ઉત્તર લખો.

ii. એકમના અંતે આપેલ ઉત્તર સાથે તમારો ઉત્તર ચકાસો.

(1) ઈ-મેઈલની જરૂરિયાત વિશે ચર્ચા કરો.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(2) ઈ-મેઈલ ફોરવર્ડર શું છે ?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

9.5 ઈ-મેઈલનું માળખું (Structure of E-Mail)

ઈન્ટરનેટ ઈ-મેઈલ સંદેશામાં બે ભાગ હોય છે :

(1) હેડર અને (2) બોડી

9.5.1 હેડર (Header)

ઈ-મેઈલના હેડર માળખામાં સારાંશ, મોકલનાર અને મેળવનાર, ઈ-મેઈલની બીજી માહિતી ઉમેરવામાં આવે છે. ઈ-મેઈલની બોડીને ધ્યાનમાં રાખતા, હેડરને સરળતાથી સમજી શકાય છે.

હેડરમાં નીચેની ફિલ્ડનો સમાવેશ થાય છે.

- **From :** આ ફિલ્ડમાં ઈ-મેઈલ એડ્રેસ, બીજા વધારાના એડ્રેસ તેમ જ સંદેશા મૂકવામાં આવે છે.
- **To (થી) :** જે વ્યક્તિને સંદેશ મોકલાય છે, તેમનું ઈ-મેઈલ એડ્રેસ To માં લખવામાં આવે છે.
- **Subject :** સંદેશનો સારાંશ સંક્ષિપ્તમાં.
- **Date :** સંદેશ મોકલવાની તારીખ અને સમય.
- **CC :** CC નો અર્થ કાર્બન કોપી થાય છે. CC માં મૂકવામાં આવતા ઈ-મેઈલ એડ્રેસને પણ મોકલવામાં આવતા સંદેશની કોપી મળે છે.
- **BB :** BB નું પૂરું નામ બ્લેન્ક કાર્બન કોપી થાય છે, જ્યારે કોઈ ઈ-મેઈલ એડ્રેસ ઉપર સંદેશો મોકલવામાં આવે ત્યારે તેની સાથે BCCમાં મુકવામાં આવતા ઈ-મેઈલ એડ્રેસને પણ તે સંદેશો મળે છે. પરંતુ ઈ-મેઈલ એડ્રેસ મેળવનારને ખ્યાલ નથી હોતો કે અન્ય કયાં ઈ-મેઈલ એડ્રેસને સંદેશો મોકલવામાં આવ્યો છે.
- **Message (સંદેશ) ID :** આ ફિલ્ડમાં હોસ્ટ મશીન દ્વારા મળતો નંબર લખવામાં આવે છે.
- **Received (મેળવનાર) :** આ ફિલ્ડમાં જે સિસ્ટમથી ઈ-મેઈલ મોકલવામાં આવે છે તેની પ્રક્રિયા દર્શાવવામાં આવે છે.
- **Replay-To :** આ ફિલ્ડમાં આવનાર સંદેશનો જવાબ આપવામાં આવે છે.

નોંધ : કોઈ પણ ઈ-મેઈલ એડ્રેસમાં જગ્યા રાખવામાં આવતી નથી. તેમ જ ઈ-મેઈલ એડ્રેસમાં કેપિટલ અક્ષરોનો ઉપયોગ થતો નથી.

9.5.2 બોડી (Body) :

સામાન્ય રીતે બોડીમાં જે સંદેશ મોકલવાનો હોય તેને વિસ્તૃત શબ્દોમાં દર્શાવવામાં આવે છે. ઈ-મેઈલ એકાઉન્ટમાં ઓટો જનરેટ સહીને પણ મૂકવામાં આવે છે.

સંદેશો પૂર્ણ થાય બાદ મોકલનાર વ્યક્તિની સામાન્ય માહિતી મૂકવામાં આવે છે, જેવી કે તેનું નામ, હોદ્દો, સંસ્થાનું નામ, મોબાઈલ નંબર અને સહીનો સમાવેશ થાય છે.

તમારી પ્રગતિ ચકાસો

નોંધ : i. નીચે આપેલ જગ્યામાં તમારો ઉત્તર લખો.

ii. એકમના અંતે આપેલ ઉત્તર સાથે તમારો ઉત્તર ચકાસો.

(3) ઈ-મેઈલના વિવિધ ભાગની ચર્ચા કરો.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

9.6 સંદેશાઓ (Messaging)

સંદેશા, બે વ્યક્તિ અથવા સંસ્થા વચ્ચે પ્રત્યાયન કરવાની પદ્ધતિ છે. સંદેશો મોકલવાની બે રીત છે જેમાં ઈન્ટરનેટ પાવરનો અથવા સેલ ફોનનો ઉપયોગ કરી શકાય છે. સંદેશાનું સોફ્ટવેર બે વ્યક્તિ વચ્ચે શબ્દો, અવાજ અથવા બંનેથી પ્રત્યાયન કરવા માટે જોડાણ તરીકેનું કાર્ય કરે છે.

Messaging (સંદેશા)ના બે પ્રકાર છે :

1. Asynchronous Messaging (અસુમેળ સંદેશા)
2. Synchronous Messaging (સુમેળ સંદેશા)

- **Asynchronous Messaging** : આ પદ્ધતિમાં બે પ્રોગ્રામ વચ્ચે પ્રત્યાયન દરમિયાન સંદેશાને એક હરોળમાં મૂકવામાં આવે છે. બંને વ્યક્તિમાંથી એક પણને ખ્યાલ રહેતો નથી કે સંદેશ કેવી રીતે મોકલવામાં આવે છે. આ પદ્ધતિમાં પ્રોગ્રામ એક સંદેશ મોકલનાર વ્યક્તિ તરીકે કાર્ય કરે છે, તેમ જ મેળવનાર વ્યક્તિ ઓફલાઈન હોય તો પણ સંદેશ પહોંચી ગયો છે એવી ખાતરી મળે છે. દા.ત., ઈ-મેઈલ મોકલવો.
- **Synchronous Messaging** : આ પદ્ધતિમાં સંદેશાની આપ-લે દરમિયાન મોકલનાર અને મેળવનાર વ્યક્તિ ઈન્ટરનેટથી જોડાયેલા હોવા જોઈએ. દા.ત., ટેલિફોનિક વાતચીત. જેથી પ્રોગ્રામ સંદેશો મોકલે અને જવાબ (ઉત્તર) ન મળે ત્યાં સુધી આગળની કામગીરી થતી નથી.

9.6.1 ત્વરિત સંદેશાવ્યવહાર (E-Messaging) :

ત્વરિત સંદેશા વ્યવહાર એટલે બે કે તેથી વધુ વ્યક્તિ એક જ સમયે શબ્દો, ઓડિયો અથવા વિડિયો દ્વારા પ્રત્યાયન કરે છે. સંદેશ નેટવર્ક દ્વારા જોડાયેલ ડિવાઈઝથી મોકલવામાં આવે છે.

— પ્રસ્તાવના :

20મી સદીમાં ઈન્ટરનેટ અને માહિતી ટેકનોલોજીનાં વિકાસને કારણે સંદેશાઓની આપ-લે ખૂબ જ ઝડપી બની. પરંપરાગત સંચાર માધ્યમોનું સ્થાન ઈ-મેઈલ અને અન્ય ટેક્સ્ટ બેઈઝ્ડ સંદેશા વ્યવહારે લીધું. ઈ-મેસેજિસ એટલે કે ઈન્ટરનેટ ટેક્સ્ટ બેઈઝ્ડ મેસેજિસ. જે મોટેભાગે ટૂંકા અને ત્વરિત સંદેશાઓ મોકલવા માટે ઉપયોગી છે.

— ઈતિહાસ :

ઈન્ટરનેટ મેસેજિસનાં ઈતિહાસ તરીકે જોઈએ તો ઈ. સ. 1961 માં U.S. માં MIT (Massachusetts Institute of Technology) દ્વારા ઈન્સ્ટન્ટ મેસેજ આપ-લે ટેક્સ્ટ દ્વારા કરવામાં આવી હતી.

ત્યારબાદ 1980 નાં ઉત્તરાર્ધમાં IRC (Internet Relay Chat) નો આવિષ્કાર થયો. IRC દ્વારા ચોક્કસ ગ્રુપમાં સભ્યો વચ્ચે ત્વરિત સંદેશાઓની આપ-લે કરી શકાતી હતી.

મોબાઈલ બેઈઝ્ડ ટેક્સ્ટ મેસેજની શરૂઆત 1992 માં U.K. માં નીલ પેપવર્થ (Neil Papworth) નામના એન્જિનિયર દ્વારા કરવામાં આવી હતી. જેણે ટેલિફોન નેટવર્કનાં માધ્યમથી પ્રથમ SMS મોકલ્યો હતો.

ઈ.સ. 1996 ના અંતભાગમાં ઈન્ટરનેટના માધ્યમ વડે પર્સન ટૂ પર્સન ઈન્ટરનેટ મેસેજની શરૂઆત ICR દ્વારા (I Seek You) કરવામાં આવી. ત્યારબાદ અમેરિકા ઓનલાઈન દ્વારા AOL મેસેન્જર અને યાહુ દ્વારા યાહુ મેસેન્જર અને માઈક્રોસોફ્ટ દ્વારા SMS મેસેન્જર સેવા શરૂ કરવામાં આવી.

લોકો સંદેશાનાં આ નવા માધ્યમથી ખૂબ જ ઉત્સાહિત હતા. યાહુ મેસેન્જર દ્વારા લોકો ઈ-મેસેજ તેમ જ વિવિધ પ્રકારનાં ગ્રાફિક્સની આપ-લે ત્વરિત કરી શકતા, ત્યારબાદ તેમાં વેબકેપ દ્વારા વિડિયો ચેટની સુવિધા ઉમેરવામાં આવી. વિવિધ પ્રકારના ચેટરૂમ દ્વારા લોકો પોતાનાં રસનાં વિષયો પર વાતો અને ચર્ચા કરતા. તેનાથી વિશ્વનાં અલગ અલગ ભાગોમાં વસતા લોકો એકબીજાનાં સંપર્કમાં આવ્યા અને ખરા અર્થમાં ગ્લોબલ સીટીગુન બન્યા.

ઈ.સ. 2000 નું વર્ષ સંદેશા વ્યવહારની ક્રાંતિ માટે માઈલસ્ટોન સાબિત થયું. ઈ.સ. 2000 માં પરાર (Year 2000) નો સંભવિત ખતરો ટળી ચૂક્યો હતો અને ઈન્ફોર્મેશન અને કોમ્યુનિકેશન ટેકનોલોજી વિશ્વનાં સામાન્ય માનવી સુધી પહોંચી ચૂકી હતી.

ઈ.સ. 2002 માં એપલ દ્વારા I Chat Mac ઓપરેટીંગ સિસ્ટમ માટે રજૂ કરાયું. 2003માં Skype એ સંદેશા વ્યવહારની દુનિયામાં હલચલ મચાવી દીધી. Skype નાં માધ્યમ વડે લોકો વિશ્વનાં કોઈપણ દેશમાં વસતા લોકો સાથે ટેલિફોનની જેમ જ વાત કરી શકે છે, તેમ જ વિડિયો કોલ કરી શકે છે.

ઈ.સ. 2005 માં ગુગલ દ્વારા GTalk મેસેન્જર રજૂ કરવામાં આવ્યું જેના દ્વારા ગુગલ મેઈલ ઉપયોગકર્તાઓ ત્વરિત મેસેજ કરી શકતા હતા. ઈ.સ. 2008 માં સોશયલ મીડીયા જાયન્ટ ફેસબુક દ્વારા તેનાં સભ્યો વચ્ચે ચેટ સુવિધા ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવી. સામાન્ય રીતે ત્વરિત સંદેશાઓમાં નીચેના લાક્ષણિકતાઓ જોવા મળે છે.

- ત્વરિત સંદેશ / ચેટ : ઓનલાઈન દોસ્ત સાથે શબ્દ / નોટને મોકલવી અને મેળવવી.
- ચેટ રૂમ : બે કે તેથી વધારે વ્યક્તિ એક સાથે વાતચીત કરી શકે તે માટેનું પ્લેટફોર્મ આપવું.
- ફાઈલ / વેબ લિંક / વિડિયો / ફોટા : નેટવર્કને આધારે એકબીજાને મોકલી શકાય છે.
- વાતચીત : ઓનલાઈન અથવા ઓફલાઈન ફોનમાં વાત કરવાની જગ્યાએ ઈન્ટરનેટથી વાત થઈ શકે છે. દા.ત., Google + Hangout
- મોબાઈલ ક્ષમતા : ત્વરિત સંદેશા મોબાઈલ ફોનથી પણ મોકલી શકાય છે.

9.6.2 એકીકૃત સંદેશાવ્યવહાર (UniFied Messaging) :

એકીકૃત સંદેશા એક ચેનલ ઉપર અલગ અલગ માધ્યમોનું જોડાણ છે. ઉપભોક્તા એક જ ડિવાઈઝનો ઉપયોગ કરીને અલગ અલગ માધ્યમથી માહિતી મેળવી શકે છે. સામાન્ય રીતે મેઈલ—બોક્ષમાં ઓડિયો, વિડિયો તેમ જ સંદેશની આપ/લે ફોન દ્વારા કરવામાં આવે ત્યારે એકીકૃત સંદેશાવ્યવહારથી પ્રત્યાયન થાય છે. વ્યક્તિ કોઈપણ સમયે, કોઈપણ જગ્યાએથી બીજી વ્યક્તિ સાથે સરળતાથી જોડાઈ શકે છે.

9.7 સંદેશા સાથેની સમસ્યાઓ (Problems with Messaging)

આજના આધુનિક સમયમાં ત્વરિત સંદેશા એ વ્યાવસાયિક તેમ જ સામાન્ય જીવનમાં ખૂબ જ પ્રખ્યાત બની ગયા છે. પરંતુ ડિજિટલ યુગમાં વધતા જતાં ઈન્ટરનેટ વપરાશના કારણે ત્વરિત સંદેશાવ્યવહારમાં પણ વપરાશની સાથે સાથે સુરક્ષાની સમસ્યાનો સામનો કરવો પડે છે.

9.7.1 સ્પામ (Spamming) :

આપણે જોતા હોઈએ છીએ કે આપણા ઈ-મેઈલ એકાઉન્ટમાં ઘણીવાર અવનવા ઈ-મેઈલ આવતા હોય છે, જેમાં પ્રોત્સાહિત અને માર્કેટીંગનો સમાવેશ થાય છે. આવા સંદેશાને સ્પામ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે અને એમાં પણ ઘણીવાર યુઝર્સ સબસ્ક્રાઈબ કરે તો એક સાથે આવા મેઈલ જોવા મળે છે. બીજી રીતે જોઈએ તો વ્યક્તિગત પણ ઘણી સંસ્થા દ્વારા ગેરકાનૂની ધંધાને લગતા ઈ-મેઈલ મોકલવામાં આવે છે. સર્વિસ પ્રોવાઈડર દ્વારા આવા ઈ-મેઈલને ફિલ્ટર કરવામાં આવતા હોય છે, જેથી કન્ટેન્ટ બીજાને નુકસાન ન પહોંચાડી શકે.

9.7.2 ગોપનીયતા (Privacy) :

ઘણા સર્વિસ પ્રોવાઈડરની પોતાની ગોપનીયતા માટે નીતિ ઘડવામાં આવે છે. વેબ આધારિત મુક્ત ઈ-મેઈલ સર્વિસ જાહેરાતના નફા ઉપર આધાર રાખે છે. આથી જાહેરાતના બદલામાં એકાઉન્ટ ધારકની માહિતી બીજા વ્યક્તિ સુધી પહોંચવાની શક્યતા રહેતી હોય છે. આથી સર્વિસ પ્રોવાઈડરની સર્વિસનો ઉપયોગ કરતા પહેલા ગોપનીયતા માટેની નીતિ હોવી જરૂરી છે.

9.7.3 સુરક્ષા (Security) :

ઈ-મેઈલ/ત્વરિત સંદેશામાં હેકરસની સમસ્યાનો સામનો દરેક ઈ-મેઈલ ધારકે કરવો પડતો હોય છે. હેકરસ છેતરપિંડીથી ધારકના ઈ-મેઈલમાંથી અસુરક્ષિત સંદેશાની આપ-લે કરતા હોય છે.

નીચેની બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને IM/E-mail માં આવતી સમસ્યાથી બચી શકાય છે.

- IM નેટવર્કથી સંદેશાવ્યવહાર કરતી વખતે સુરક્ષિત સંદેશા મોકલવા (encryptmessos).
- જો કોઈ પણ પ્રકારની ફાઈલ IM થી મોકલી શકાય તેમ ન હોય તો તેનો ઉપયોગ ટાળવો.

તમારી પ્રગતિ ચકાસો

નોંધ : i. નીચે આપેલ જગ્યામાં તમારો ઉત્તર લખો.

ii. એકમના અંતે આપેલ ઉત્તર સાથે તમારો ઉત્તર ચકાસો.

(4) સ્પામ (Spam) એટલે શું ?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

★ બહુવિકલ્પીય પ્રશ્નો :

- (1) ઈ-મેઈલ મુખ્યત્વે _____ પ્રકારની માહિતીનો સંચાર કરે છે.

(A) ટેક્સ્ટ સંદેશા	(B) ઈમેજ / ફોટો
(C) વોઈસ એન્ડ વિડિયો	(D) આપેલ તમામ
- (2) વિશ્વનો પ્રથમ ઈ-મેઈલ _____ દ્વારા મોકલવામાં આવ્યો હતો.

(A) અમેરિકા ઓનલાઈન	(B) ARPANET
(C) Hotmail	(D) Yahoo Inc.
- (3) Google Mail ની શરૂઆત _____ માં થઈ.

(A) 2004	(B) 1998	(C) 2001	(D) 2005
----------	----------	----------	----------
- (4) વિશ્વનો પ્રથમ ઈ-મેઈલ મોકલવાનું શ્રેય _____ ને જાય છે.

(A) ટીમ બર્ન્સ લી	(B) રેયમેન્ડ ટેમ્લીન્સન
(C) I.B.M.	(D) યાહૂ

- (5) સૌ પ્રથમ કોમર્શિયલ ઈ-મેઈલ સર્વિસ _____ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવી.
 (A) યાહૂ (B) ગુગલ (C) હોટ મેઈલ (D) AOL
- (6) ઈ-મેસેજસની શરૂઆત _____ દ્વારા થઈ હતી.
 (A) ARPANET (B) અમેરિકા ઓનલાઈન
 (C) MIT (D) Microsoft
- (7) Skype એ વોઈસ મેસેજસ એપ્લિકેશન છે.
 (A) વોઈસ એન્ડ વિડિયો બંને શક્ય છે. (B) ફક્ત ટેક્સ્ટ મેસેજ મોકલી શકાય છે.
 (C) ઉપરોક્ત બંને (D) એકપણ નહીં.
- (8) I Chat એ કોના દ્વારા રજૂ કરવામાં આવે છે ?
 (A) Microsoft (B) Apple (C) Google (D) Sun Info.
- (9) મોબાઈલ બેઝિક ટેક્સ્ટ મેસેજસની શરૂઆત _____ વર્ષમાં થઈ હતી.
 (A) 1980 (B) 1991 (C) 1992 (D) 1995
- (10) ઈન્ટરનેટ દ્વારા પર્સન ટૂ પર્સન ઈન્સ્ટન્ટ મેસેજની શરૂઆત _____ દ્વારા કરવામાં આવી.
 (A) ગુગલ (B) યાહૂ (C) માઈક્રોસોફ્ટ (D) ICR

9.8 મોબાઈલ આધારિત મેસેજ સર્વિસ (Mobile Based Message Service)

21મી સદીની શરૂઆતથી મોબાઈલ ટેકનોલોજી વિશ્વનાં વિકસિત દેશોમાં ફેલાઈ ચૂકી હતી અને ભારત જેવા વિકાસશીલ દેશોમાં પ્રવેશી ચૂકી હતી. તેથી વિવિધ પ્રકારનાં મોબાઈલ બેઈજ્ડ મેસેન્જરની શરૂઆત થઈ ચૂકી હતી અને તે ત્વરિત સંદેશા વ્યવહારનું એક લોકપ્રિય માધ્યમ બનવા માંડ્યું હતું. ઈ.સ. 2009 માં મોબાઈલ બેઝ મેસેન્જર વોટ્સએપની શરૂઆત થઈ. આ મેસેન્જર તદ્દન ફ્રી હતું, તેથી ખૂબ જ ટૂંકાગાળામાં ઉપયોગકર્તાઓમાં લોકપ્રિય બન્યું. તેના દ્વારા લોકો ટેક્સ્ટ મેસેજની સાથે સાથે ઈમેજસ, વોઈસ અને વિડિયો પણ આપ-લે કરવા લાગ્યા.

ત્યારબાદ 2011 માં WeChat અને Snapchat જેવા મેસેન્જર રજૂ કરવામાં આવ્યા. 2013માં ટેલિગ્રામ મેસેન્જર રજૂ કરવામાં આવ્યું. તદ્દુપરાંત Viber, Line અને બીજા અનેક મોબાઈલ એપ્લિકેશન બેઈજ્ડ મેસેન્જર ઉપલબ્ધ છે. તેમ છતાં આજે વિશ્વમાં સૌથી વધુ વોટ્સએપ મેસેન્જરનો ઉપયોગ આશરે 1500 મિલિયન જેટલા લોકો કરી રહ્યા છે.

● ફાયદાઓ :

- અત્યંત તીવ્ર ગતિએ સંદેશાઓની આપ-લે થઈ શકે છે.
- ટેક્સ્ટ મેસેજસની સાથે સાથે ઈમેજસ, ગ્રાફિક્સ, વોઈસ એન્ડ વિડિયો કન્ટેન્ટ મોકલી શકાય છે.
- વોઈસ એન્ડ વિડિયો કોલ કરી શકાય છે.
- એક સાથે અનેક લોકોને સંદેશાઓ મોકલી શકાય છે.
- મોટાભાગના મેસેન્જર્સ એન્ડ્રીટરેડ ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ કરે છે, જેનાથી સંદેશાઓ સુરક્ષિત રહે છે.
- સંદેશાઓનું આર્કાઈવીંગ એટલે કે લાંબા સમય સુધી સ્ટોર કરી શકાય છે.
- ગ્રુપમાં સંદેશાઓ મોકલી શકાય છે.

● ગેરફાયદા :

- અફવાઓ અને ખોટા સમાચારો આ માધ્યમથી ફેલાવવામાં આવે છે.
- તેના પર કોઈ નિયંત્રણ ન હોવાથી રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા જોખમાય છે. તોફાનો કે હુલ્લડો વખતે આ માધ્યમની મદદથી લોકોને ઉશ્કેરવામાં આવે છે.
- સંદેશાઓનું મૂળ જાણવું ખૂબ જ મુશ્કેલ છે.

9.9 ગ્રંથાલય અને માહિતી વિજ્ઞાનમાં E-mail / IM નો ઉપયોગ

(Usage of E-Mail / IM in Library & Information Science)

આધુનિક અને ડિજિટલ સમયની સાથે ગ્રંથાલયો પણ બદલાઈ રહ્યાં છે. ગ્રંથાલયમાં પણ ડિજિટલ સંગ્રહ, ડિજિટલ સેવાઓનો ઉપયોગ કરી ગ્રંથાલય ડિજિટલ માધ્યમથી ઉપભોક્તા સાથે 24 x 7 જોડાઈ શકે છે. ડિજિટલ ગ્રંથાલયને વધુ વિકસાવવા e-mail / તેમજ Instant Messagingની સેવા ગ્રંથાલય દ્વારા તેમના ઉપભોક્તાઓને આપવામાં આવે છે. જેમાં ગ્રંથાલયના નવા કાર્યક્રમો, જાહેરાતો, સંગ્રહ, સેવા તેમ જ ઉપભોક્તાને લગતી દરેક માહિતી ઈ-મેઈલ અથવા ઈન્સ્ટન્ટ મેસેજિંગ દ્વારા પહોંચાડવામાં આપવામાં આવે છે. જેથી ઉપભોક્તા માહિતી અને જ્ઞાનથી વંચિત ન રહે.

9.10 સારાંશ (Summary)

ઈન્ટરનેટ ઉપર ઈ-મેઈલ સૌથી વધારે ઉપયોગમાં આવતી સેવા છે. જે આજના યુગમાં માહિતી અને ડેટા મોકલવા માટેનું ઝડપી માધ્યમ છે. ઈ-મેઈલને વિશ્વસનીય અને પ્રમાણિત આધાર ગણવામાં આવે છે. સર્વિસ પ્રોવાઈડર દ્વારા ઓછી કિંમત ઉપર આવી સેવા પૂરી પાડવામાં આવે છે. આ ઉપરાંત ઘણી સંસ્થા પ્રત્યાયન માટે પોતાનું ઈ-મેઈલ સર્વર જોડાવી લેતા હોય છે.

9.11 તમારી પ્રગતિ ચકાસોના ઉત્તરો (Answer of Self-check Exercise)

- (1) ઈ-મેઈલ પ્રત્યાયન માટેનું ઝડપી માધ્યમ છે. ઈ-મેઈલ એટલે ઈલેક્ટ્રોનિક મેઈલ, જે કોઈ પણ સમયે વ્યક્તિને તરત સંદેશો મોકલવાનું કાર્ય કરે છે, જેમાં ઓડિયો, વિડિયો અને શબ્દોનો સમાવેશ થાય છે. ઈ-મેઈલ ઝડપી, સુરક્ષિત અને સુધારણાની સેવા આપે છે.
- (2) આ પ્રકારના ઈ-મેઈલ એકાઉન્ટ, કોઈ પણ આવનાર ઈ-મેઈલને બીજા મેઈલ એડ્રેસ ઉપર મોકલવાનું કાર્ય કરે છે. સામાન્ય રીતે દરેક સર્વિસ પ્રોવાઈડર આવી સેવા આપતા હોય છે.
- (3) ઈ-મેઈલના બે ભાગ હોય છે :
(i) Header (ii) Body
Header માં કઈ વ્યક્તિ દ્વારા મોકલવામાં આવે, કોને મેઈલ મોકલવાનો છે, તેમ જ વિષયને સંક્ષિપ્તમાં દર્શાવવામાં આવે છે, જ્યારે Body માં વિષયને વિસ્તૃત જણાવી મોકલનાર વ્યક્તિની પૂરી માહિતી જણાવવામાં આવે છે.
- (4) Spam માં બિનજરૂરી ઈ-મેઈલનો સમાવેશ થાય છે. Spam માં આવતા સંદેશા વાઈરસ તેમ જ પ્રોગ્રામ એરર ધરાવતા હોય છે.

9.12 ચાવીરૂપ શબ્દો (Key Words)

- **Attachment** : ઈ-મેઈલ સાથે મોકલવામાં આવતી ફાઈલ.
- **Blacklist** : એવા ઈ-મેઈલ એડ્રેસની યાદી જેમાંથી મેઈલ મળી ન શકે, મેઈલ સર્વર આવા મેઈલ એડ્રેસના મેઈલને સ્વીકારી ન શકે.
- **Carbon Copy** : કાર્બન કોપીમાં મેળવનાર વ્યક્તિ સિવાય બીજા ઈ-મેઈલની વ્યક્તિનું પણ ઈ-મેઈલની કોપી મોકલવામાં આવે છે.

9.13 સંદર્ભ અને વિશેષ વાંચન (Reference and Further Reading)

Introduction to Information & Communication Technology by Will brady and Jeffrey Elkner, 2019.

URL : openbookproject.net

egyankosh.ac.in

